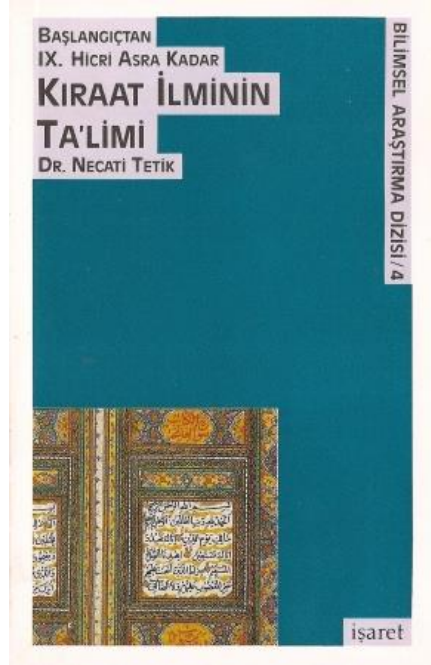

KİTABİYAT / BOOK REVIEW

Necati Tetik, *Başlangıçtan IX. Hicri Asra Kadar Kıraat İlminin Talimi*, İstanbul: İşaret Yayınları, 1990, 224 s.

Hazırlayan

OSMAN BAYRAKTUTAN^a

Ülkemizin kıraat ilmi alanının önde gelen araştırmacılarından bir olan Dr. Tetik, bu eseri, doktora çalışması olarak hazırlamış bulunuyor. Bu güzel tezin yöneticiliğini başta Prof. Dr. Tayyip Okıç yapmış ve fakat ömrü vefa etmeyince yöneticiliği Prof. Dr. Suat Yıldırım devam ettirmiştir. Kıraat alanında yazılmış en önemli eserlerden biri olan kitap, küçük hacimli ve fakat dev muhtevalı bir başvuru kaynağıdır. İlimlerin konularını inceleyen ansiklopedik eserler, Kur'an ilimlerinin başında kıraat ilmini takdim ederler. Çünkü kıraat ilmi, Kur'an'ın tefsirine büyük ölçüde yardımcı olduğu gibi birçok yerde ahkâmını da



^a Iğdır Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Temel İslam Bilimleri Bölümü
osmanbayraktutan@hotmail.com

alakadar etmektedir. Ancak ne var ki, memleketimizde Kur'an kırâatiyle ilgili ilmi araştırmaların tarihi, yirmi yıldan öteye geçmemektedir. Bu mevzudaki çalışmaların, konuyu merak edenlerin aradığı her soruya cevap verecek bir nitelikte olduğu söylemek de pek mümkün değildir.

Bu çalışma, bu husustaki ihtiyacın bir kısmını gidermektedir. Kırâat ilminin talimini, daha doğrusu tedris metodunu ele alan bu kitap, vahyin gelmesiyle başlayan Kur'an eğitim ve öğretim tarzının "Saadet Asrın'daki işleyiş biçimini, Rasulullah'ın (s.a.v.) tilavet tarzını, konunun kırâat imamlarına intikaliyle diğer asırlardaki gelişmeleri incelemektedir. Tedrisde arz, sema ve eda ile infirâd ve indirâc usullerinin ortaya çıkışı, işleyiş tarzı, bu mevzuda zuhur eden tarikler ve meslekler birbirinden ayrıldığı noktalar detaylarıyla ele alınmaktadır. Kitabın, günümüzde din eğitimi veren bütün müesseselerde Kur'an veya kırâat ilmiyle meşgul olanlara ve Diyanet teşkilatındaki eğitim merkezleriyle Kur'an kurslarında talim ve tedrise yardımcı olacağı kanaatindeyiz.

Eserin dış kapağında mavi zemin üzerinde sol alt köşesinde Fatıha suresi yer alıyor. Sol üst köşede ise kitabın ismi yer alıyor. Kısaltmalar, içindekiler, takdim ve önsöz kısmından sonra kitaba giriş yapıyor.

Kırâat ilminin gayesini önsözde; "Kırâat ilmini gayesi, Kur'an vahyinin asıl muhatabı olan Hz. Peygamber'in, Kur'an'ın kelimelerini ne şekilde telaffuz etmişse, aynen o şekillerde gelecek nesillere intikal ettirmek, yani orijinal telaffuzu muhafaza etmektir. Ses kaydı imkânı, ancak muasır insanların istifade ettiği bir nimettir. Diğer bütün diller ve metinler zamanla mana ve ses kaymasına uğrarken Kur'an 1400 yıl önceki orijinal fonetik hususiyetlerini koruyan tek metindir. Bu da kırâat ilmi ve isnad sayesinde olmuştur. Bilindiği üzere her kârî kendisini hocası vasıtasıyla Hz. Peygamber'e ulaştırılan kesintisiz isnad zikreden bir icâzetname alırdı. 'Orijinal Tarihi Ses Tescil' diyebileceğimiz, Müslümanlara has bu önemli, önemli olduğu kadar da heyecan verici usulün işleyiş tarzını tespit, bu mütevazı çalışmanın gayesi olacaktır" diyerek açıklamaktadır. Necati Tetik eserini iki bölüme ayırmıştır.

Birinci bölümde; Hz. Peygamberin Kur'an talimi; bizlere Peygamber'in okuyuş tarzı hakkında ve tertil, tecvid, terci, tahzîn, vakf ve ibtidâya riâyet konularında bilgiler vermektedir. Daha sonra talimdeki usûller hakkında kitâbet, müşâfehe ve hıfzı açıklamaktadır. Hz. Peygamber'in Kur'an talimine teşviklerinden ve İslam'a yeni giren beldele-re Kur'an muallimlerinin gönderilmesinden bahsetmektedir. Talimin İslam cemiyetindeki şümûlü konusuna da değinerek Peygamber dönemini bitiriyor ve Sahabe dönemine geçiş yapmaktadır. Ashabın Kur'an talimi bölümüne Kur'an kıraati ve talimiyle meşhur olan Ashab'dan bahsederek giriş yapmıştır. Daha sonra Kur'an'ın Hz. Ebû Bekir döneminde cem'i ve Hz. Osman döneminde mushafların istinsahı konusuna değinmektedir. Tabiîn ve Etbaut-Tabiînin dönemlerindeki kıraat çalışmalarından kıraat ilmine hizmetlerinden bahsetmektedir. Başka bir başlık altında da yedi kıraat imamından bahsetmekte ve kıraat ilminin menşei ve "kıraatlerdeki ihtilaflar" adı altındaki son başlık ile birinci bölümü bitirmektedir.

İkinci bölümde ise; kıraat ilminin öğretilme usulleri; sema, arz ve edâ'dan bahsetmektedir. Kıraatlerin ifrad ve cemi, indirâc usûlünün uygulanmasında ortaya çıkan mezhepler, kıraati cem etmenin şartları, kıraat tedrisinde takip edilen program, kıraat taliminde ortaya çıkan tarikler, kıraat ilmini okuyacak ve okutulacaklardaki vasıflar ve tedris mahalleri konularını anlatmış. Müellif ayrıca eserinde günümüzde kıraat ilminin nasıl olacağına dair bir başlık açmıştır. Müellif birinci bölümde kuranın tamamlanması kitap haline getirilmesi çoğaltılması ve kıraat farklılıklarından bahsediyor ikinci bölümde ise bu farklılıkların nedenlerinden ve çözümlerinden bahsediyor. Gerçekten kitabın konuları ele alış tarzı orijinal ve kapsamlı olmuştur.

Kıraatin talimin de kullanılan ıstılahları bir lügatçe mahiyetinde kitabın son kısmına koymuştur. Kıraatlerde kullanılan ıstılahların anlamlarını vererek, kıraat okuyacak olanlara ıstılahlara ulaşma noktasında kolaylık sağlamıştır. Bundan sonra da aşere tarikinde bulunduğu halde seb'a tarikinde bulunmayan vücuhat'ı ek olarak sunmuştur. Ayet meallerini verirken tek kaynağa bağlı kalmamış, Hasan Basri Çantay'la Süleyman Ateş'in hazırlamış oldukları meallerden istifade etmiştir.